

Mediators die inspiratie halen uit het geloof

Ajoeb Mohamedajoeb:

‘Mijn geloof spoort mij aan de rol van mediator in te nemen’

Ajoeb Mohamedajoeb is een Suri-naams-Hindoestaanse moslim die werkt als mediator in Den Haag. Hij is met name gespecialiseerd in culturele arbeids- en relatieconflicten. Hij heeft veel cliënten uit de moslimgemeenschap.

‘Ik voel vanuit mijn islamitische overtuiging een opdracht om mensen te helpen hun conflicten door middel van gesprek op te lossen. Ik doe mijn werk namelijk niet alleen omdat ik dat goed vind, het komt ook voort uit een soort religieuze plicht. Daarnaast is het mediatorschap een vak dat past bij mijn persoonlijkheid.

In mijn mediations speelt religie een rol wanneer dat nodig is om tot een goede oplossing van het conflict te komen. Wanneer dat niet nodig is ben ik gewoon een arbeidsmediator met kennis van het arbeidsrecht – maar wel een die zijn werk voor een deel ook vanuit zijn geloofsovertuiging doet. Mijn moslimachtergrond maakt het voor moslimcliënten gemakkelijker vertrouwen te hebben en commitment te tonen. Maar ik heb ook meegeemaakt dat een partij mij juist niet wilde hebben vanwege mijn achtergrond. Die partij had negatieve ervaringen gehad met Arabisch sprekende mensen en wilde geen mediator met een Arabisch klinkende naam.

In de Koran staan veel verzen die verwijzen naar een rol voor jou als gelovige, maar ook als mens. Je moet je voorstellen dat een moslim de Koran leest met de overtuiging dat het de woorden zijn van de Schepper. Er staat bijvoorbeeld: ‘Voorzeker de gelovigen zijn broeders van elkaar. Maak het goed tussen elkaar. En wees bewust van uw Schepper, zodat u Zijn barmhartigheid mag ontvangen.’ Als mediator kan ik partijen wijzen op die opdracht van de Schepper om conflicten samen op te lossen. Een ander mooi vers luidt: ‘Veel heilige gesprekken zijn nutteloos, behalve als die gesprekken gericht zijn op het stimuleren van liefdadigheid, goedheid of het verzoenen van mensen.’ Dit gaat ook over mediation, want dat zijn heilige, vertrouwelijke gesprekken, en bovendien wordt hier niet

over gelovigen gesproken, maar over mensen in het algemeen.

Naast de Koran vormt de soenna een belangrijke leidraad voor het handelen van moslims. De soenna is het levensvoorbeeld van de profeet Mohammed, dat kenbaar is uit de overleveringen, de Hadith. De idee dat je niet langer dan drie dagen boos mag zijn op je broeder komt bijvoorbeeld uit de Hadith. De regel dat mannen vrouwen geen hand mogen geven komt overigens niet uit de Koran, maar wordt door sommige moslims afgeleid uit de Hadith. Daaruit blijkt dat de profeet Mohammed vrouwen liever geen hand gaf, en daarom zijn er mannen die zeggen: ik wil de Profeet zo goed mogelijk navolgen, dus ik doe dat ook niet.

In mediations kun je op de Koran en de Hadith wijzen als die deel uitmaken van de cultuur van partijen. Je kunt bijvoorbeeld vragen: ‘Wat zegt de Koran over het feit dat jullie ruzie hebben?’ Maar als ik een bemiddeling doe tussen twee buurvrouwen in Scheveningen ga ik niet over de religie beginnen – tenzij zij dat belangrijk vinden en het gepast is. Als zij christelijk zijn zou je bijvoorbeeld kunnen vragen: ‘Hoe kijken jullie aan tegen naastenliefde?’ Kennis over de context, cultuur en achtergrond van de individuele partijen kun je gebruiken om hen dichter bij elkaar te brengen.

Ik ben momenteel ingeschakeld door een moskee, voor een conflict tussen het moskeebestuur en een imam. Je zou dat kunnen zien als een gewone arbeidsmediation in een conflict tussen een werkgever en een werknemer, maar als mediator

Henneke Brink is MfN-registermediator, buurtbemiddelaar, jurist en redactielid van dit tijdschrift.

geef ik soms de religieuze context aan. Ik vraag bijvoorbeeld aan partijen: ‘Wat zegt jullie Schepper hierover?’ De imam weet natuurlijk heel goed wat de Koran zegt over zijn verantwoordelijkheid tot verzoening, maar daartegenover staat de zwakheid van de mens. Hij weet het wel, maar doet hij het ook?

Het islamitische mediationproces zelf verloopt niet heel anders dan een ‘gewone’ mediation. Bij de eerste ontmoeting begroet je elkaar wel met ‘*salaam aleikum*’, wat ‘vrede zij met u’ betekent. Ook is het gebruikelijk dat je begint met een openings- en eindigt met een afsluitingsgebed. Het gebed vooraf is belangrijk, want als je begint aan iets belangrijks, dan doe je dat in naam van Allah de Barmhartige de Genadevolle. Het gebed kun je beginnen met ‘Ik zoek mijn toevlucht bij Allah tegen Shaitan’. Shaitan is Satan, de verworpenen, die conflicten stimuleert. En je vraagt: ‘Moge Allah ons helpen om ervoor te zorgen dat we een oplossing vinden voor dit probleem en onze harten mogen verzachten’, enzovoort. Dat komt binnen bij partijen. De uitkomst van de mediation kan worden vastgelegd in een gewone vaststellingsovereenkomst. Als partijen dat belangrijk vinden kunnen daar getuigen bij zijn. Zij kunnen later door partijen worden geraadpleegd als er toch problemen ontstaan over de gemaakte afspraken.

Islamitische mediation in het algemeen heeft een aantal bijzondere kenmerken. Zo mag je als mediator in islamitische bemiddelingen zelfs liegen om partijen nader tot elkaar te brengen. Ik heb dat zelf nooit toegepast maar weet dat dat gebeurt. In een relatieconflict zou de mediator afzonderlijk

kunnen spreken met de man en de vrouw, en in beide gesprekken kunnen zeggen: ‘Weet je wel dat de ander de hele tijd over je praat? Hij of zij mist je ontzettend!’ Na afloop zien partijen misschien wel dat ze voor de gek zijn gehouden, maar ze zijn toch bij elkaar gebracht. Verder komt het in emotionele relatieconflicten voor dat beide kanten een vertegenwoordiger aanwijzen. Dit kunnen bijvoorbeeld voormannen zijn uit de beide families. Deze vertegenwoordigers kunnen zakelijk onderhandelen, bijvoorbeeld over vermogensrechtelijke kwesties, zonder te worden beïnvloed door de emoties die partijen voelen.

Ik denk dat er voor islamitische mediators nog een wereld te winnen is in het familierecht. Bijvoorbeeld waar het gaat om conflicten omtrent het zogeheten informele islamitische huwelijk, de *nikâh*. Als er problemen ontstaan is het voor partijen prettig als ze terecht kunnen bij een mediator die begrijpt wat dat huwelijk voor hen betekent. Wat ook een rol kan spelen is dat de man in de islamitische traditie een verstotingsrecht heeft, en de vrouw in principe niet. Als mediator kun je partijen in zo’n situatie na laten denken over de vraag: hoe kunnen jullie elkaar op een goede manier loslaten, en voorkomen dat de vrouw wordt vastgehouden in een huwelijkse gevangenschap? Want in de Koran staat: ‘Als je niet met elkaar door kan, laat elkaar dan los op de allerbeste wijze.’ Het is ook een mogelijkheid dat partijen in die situatie een arbiter aanstellen. Die kan na gesprekken met beide partijen bijvoorbeeld tot de conclusie komen dat de vrouw op zó’n manier is behandeld dat ze zonder wroeging afscheid kan nemen van haar man. Dat kan heel waardevol zijn. ●

